

ZASAHOVAT nebo NEZASAHOVAT?

Jak dospět ke klíčovému rozhodnutí při managementu lesních rezervací

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR InoBio – CZ.1.07/2.2.00/28.0018

ZASAHOVAT nebo **NEZASAHOVAT?**

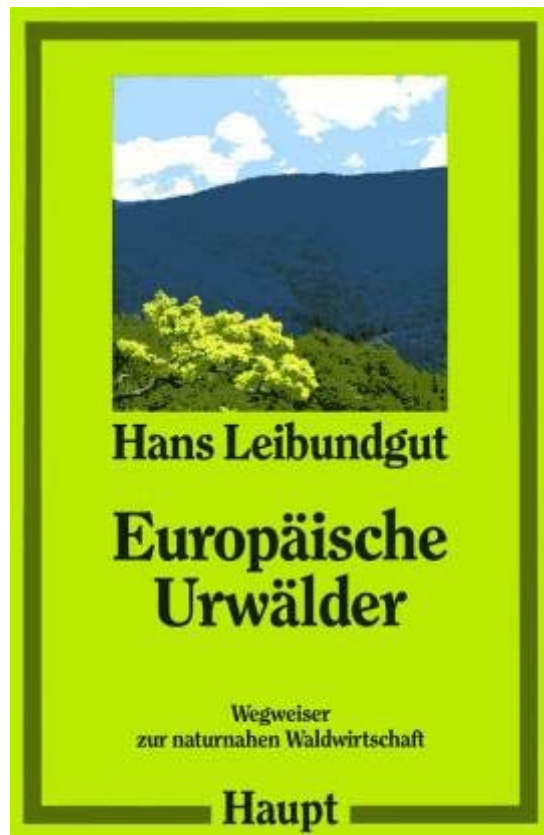
Jak dospět ke klíčovému rozhodnutí při managementu lesních rezervací

- Nekončící diskuse
- Příběh karpatských jedlobučin a otázka jejich managementu
- 2 zásadní vlivy pro pro lužní lesy a jejich řešení
- Základní otázky pro rozhodování

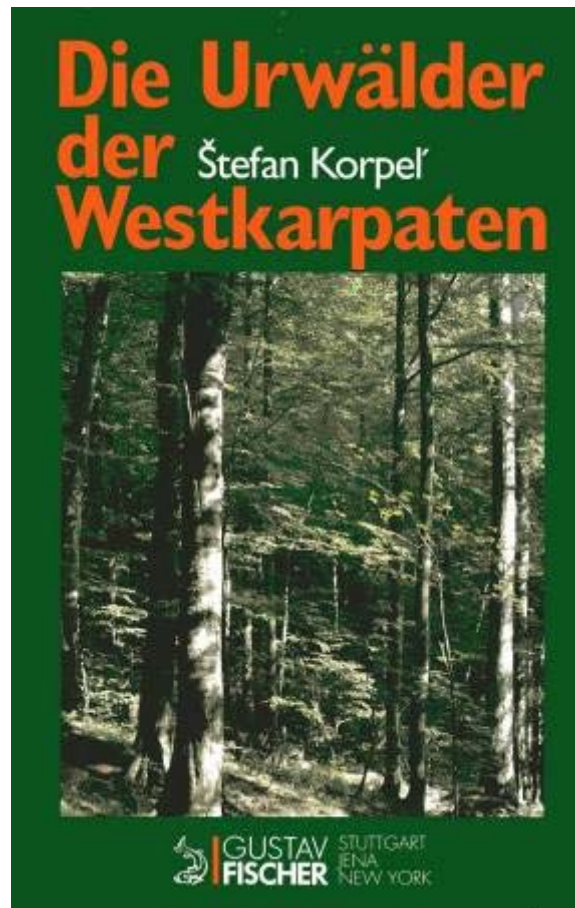

klasická hypotéza

Hans Leibundgut
50.-80. léta 20. stol.

Štefan Korpel
50.-90. léta 20. stol.

Kurt Zukrigl & Hannes Mayer
60.-80. léta 20. stol.

klasická hypotéza

Skutečnosti:

Buk lesní (*Fagus sylvatica* L.) je dominantní dřevinou přirozených smíšených temperátních lesů Evropy.

Jedle bělokorá (*Abies alba* Mill.) je hlavní přimíšenou dřevinou přirozených smíšených temperátních lesů Evropy.

Tradiční hypotéza:

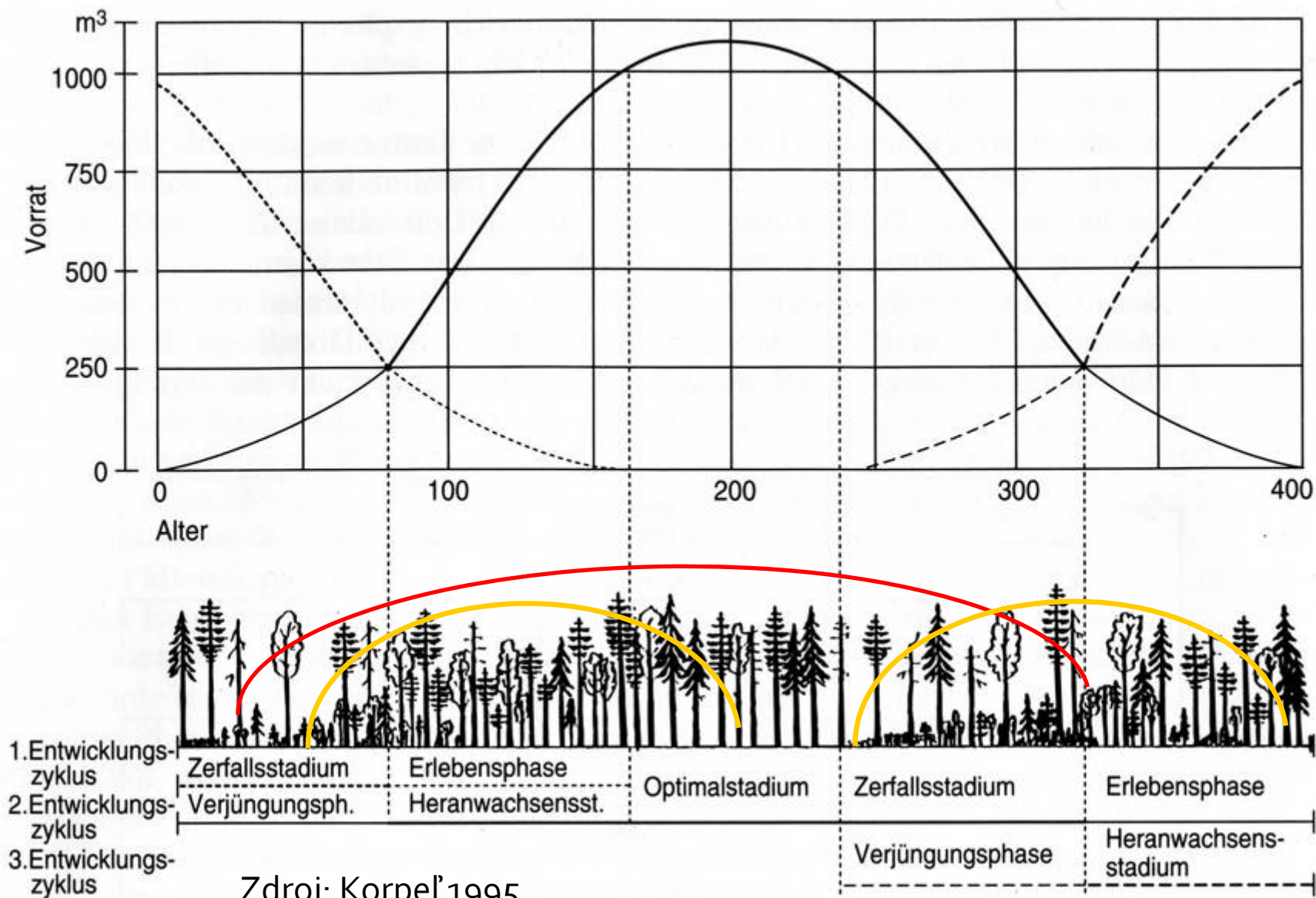
Jedle a buk se střídají cyklicky: za dobu trvání jedné generace jedle se vystřídají dvě generace buku (s ohledem na dosud udávaný věk stromů v přirozených lesích).

Aplikace:

Pokles zastoupení jedle v posledních 50 letech (zaznamenaný) je projevem cyklického střídání generací dřevin.

klasická hypotéza

1 generace jedle – 2 generace buku

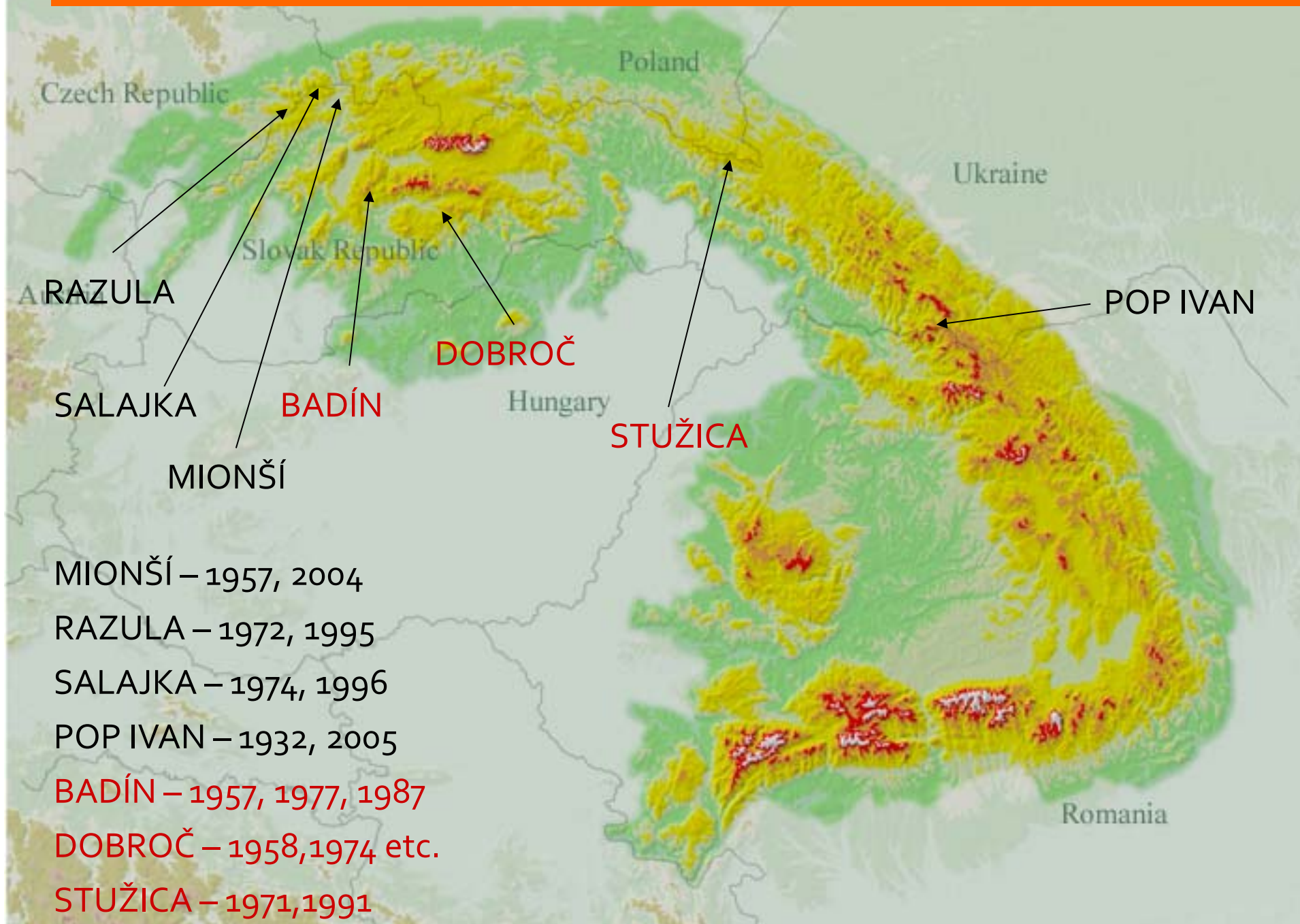

CO SE STALO?

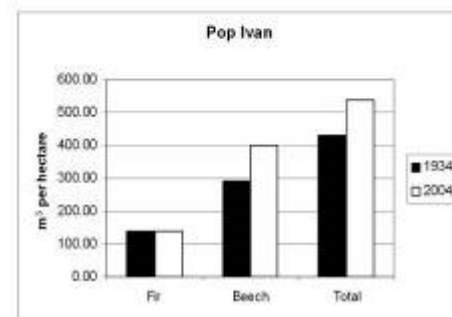
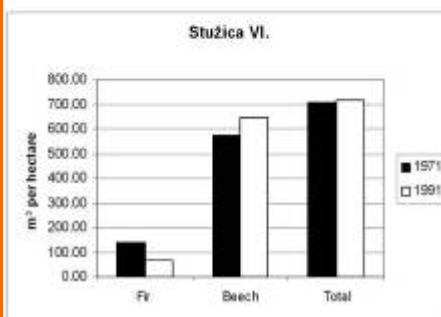
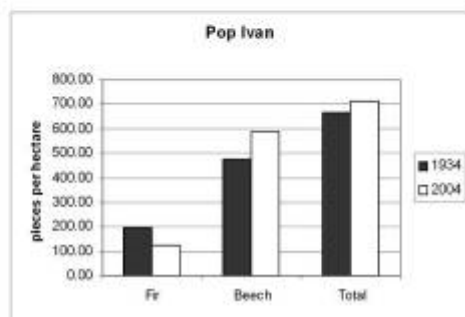
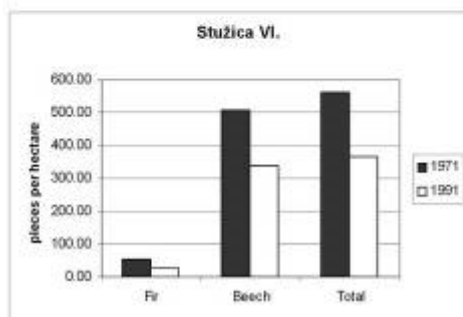
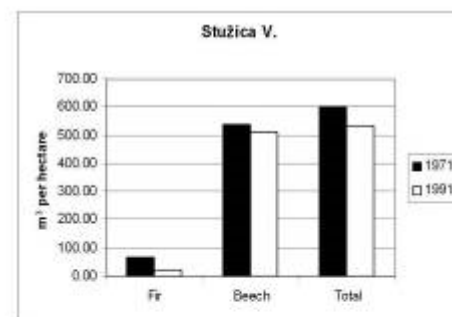
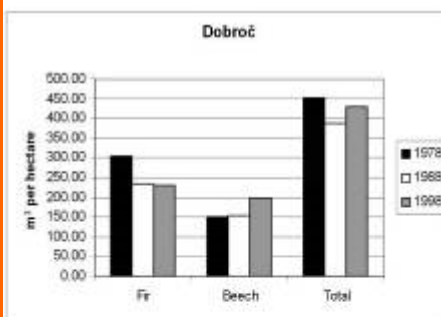
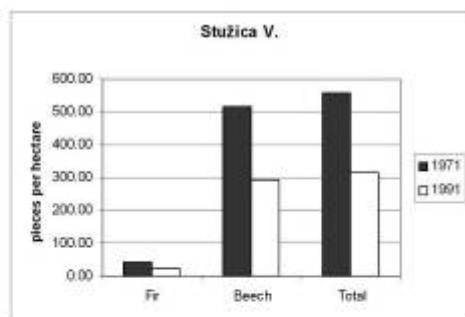
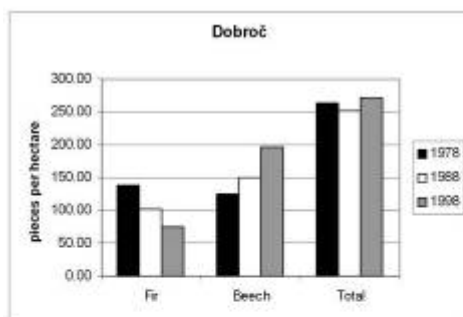
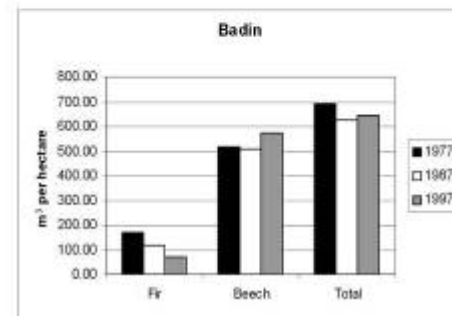
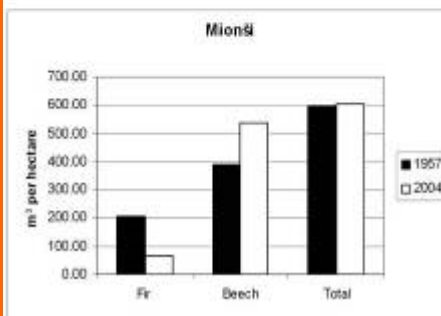
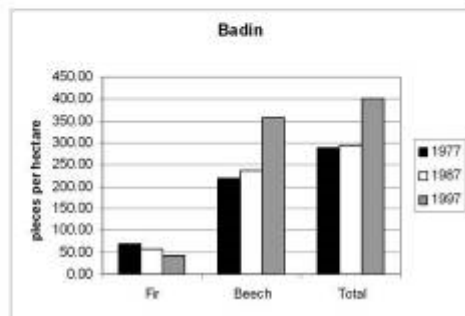
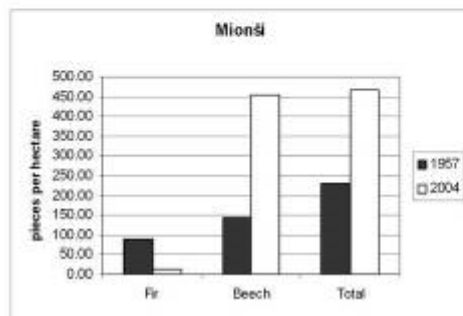
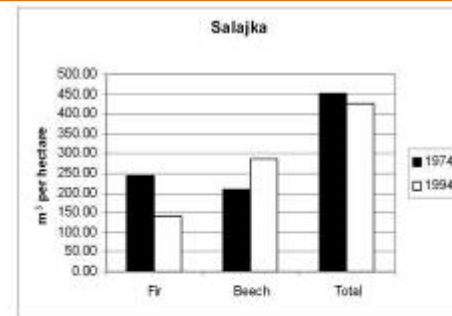
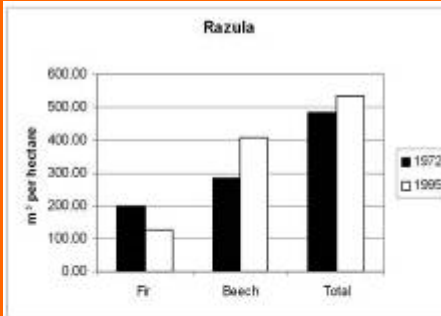
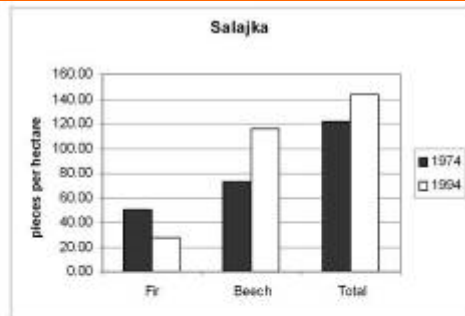
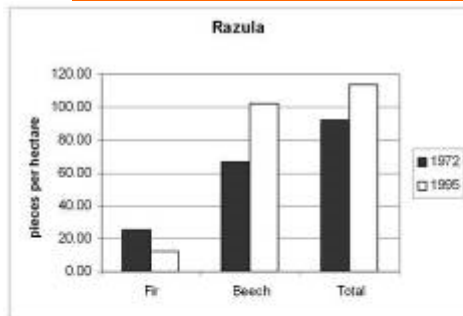
- v našem projektu jsme měli jiné cíle (rychlost a objem rotace dendromasy atd.)
- ale zjistili jsme, že existují takřka totožné vývojové trendy v nejlepších českých, slovenských a ukrajinských jedlo-bukových rezervacích
- pokusili jsme se data porovnat s klasickou hypotézou – znamenalo by to ovšem, že všechny rezervace jsou ve stejném okamžiku ve stejném vývojovém bodě
- to se jevilo jako krajně podezřelé

dlouhodobá opakovaná měření a výsledky

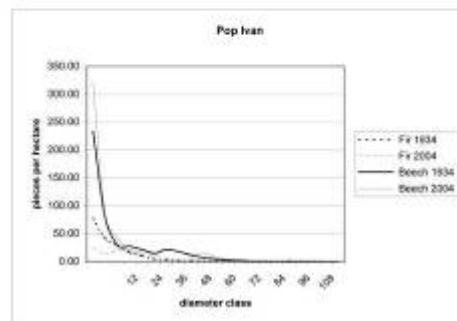
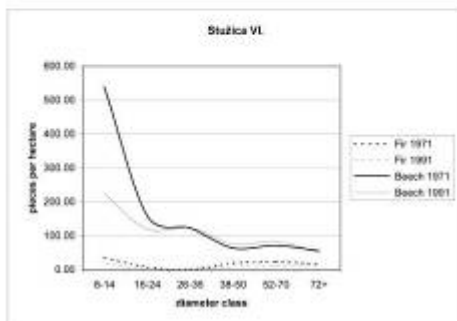
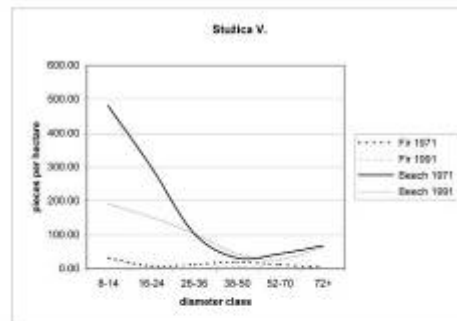
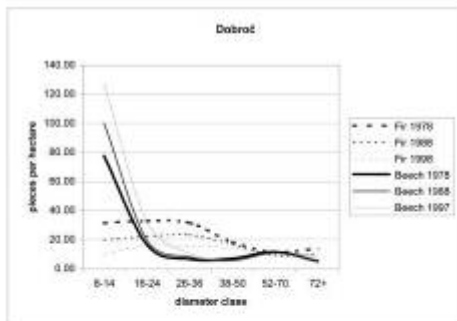
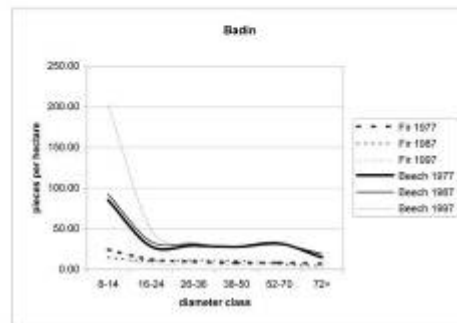
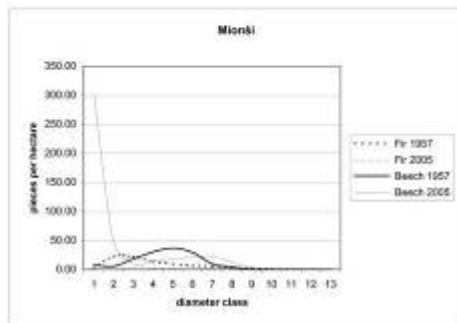
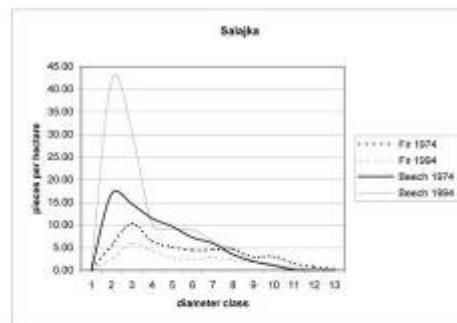
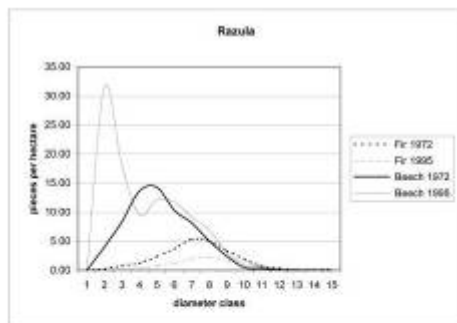

dlouhodobá opakovaná měření a výsledky

dlouhodobá opakovaná měření a výsledky

Data ze slovenských lokalit byla převzata z publikací:

Badín – Korpeľ 1995, Saniga 1999b

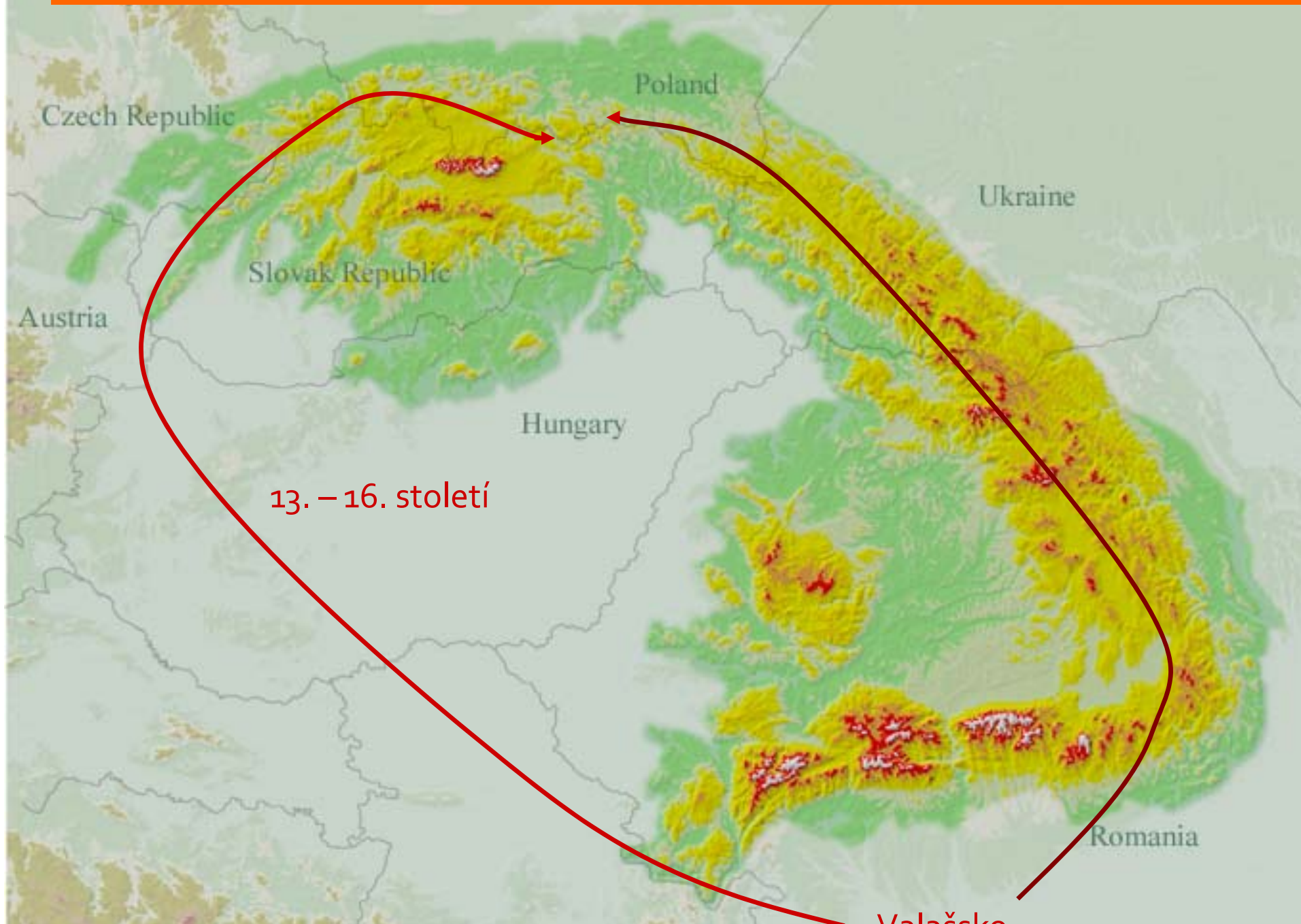
Dobroč – Saniga 1999a

Stužica – Korpeľ 1995

ÚHRNEM

- Zcela totožný vývoj v prostoru a čase napříč severní polovinou karpatského oblouku
    - zastoupení jedle klesá na všech lokalitách podle všech ukazatelů (počet stromů, výčetní základna, objem kmenů na hektar)
    - zastoupení buku naopak stoupá podle všech ukazatelů na všech lokalitách
    - výsledky byly shledány jako průkazné – testovali jsme pomocí Kolmogorov-Smirnovova testu
-
- Začali jsme více pátrat v historii kolonizace Karpat.

historie ovlivnění katrpatských lesů

14. – 16. století – Valašská kolonizace Západních a Severních Karpat

- kolonizace plochých hřebenů
- pastva zejména ovcí – preference okusu zmlazení listnatých dřevin
- hrabání steliva (bukového listí) do salaší – horší podmínky pro humifikaci, pravděpodobně i mírná acidifikace
- omezení predátorů a spárkaté zvěře, která preferuje okus jedlových semenáčů

lepší podmínky pro přirozenou obnovu jedle, vznik „pasevní generace“ jedle

---

1756 – zákaz pastvy v lesích – Rakousko-uherská monarchie

19. století – skutečné ukončení pastvy a hrabání steliva – **zásadní změna podmínek**

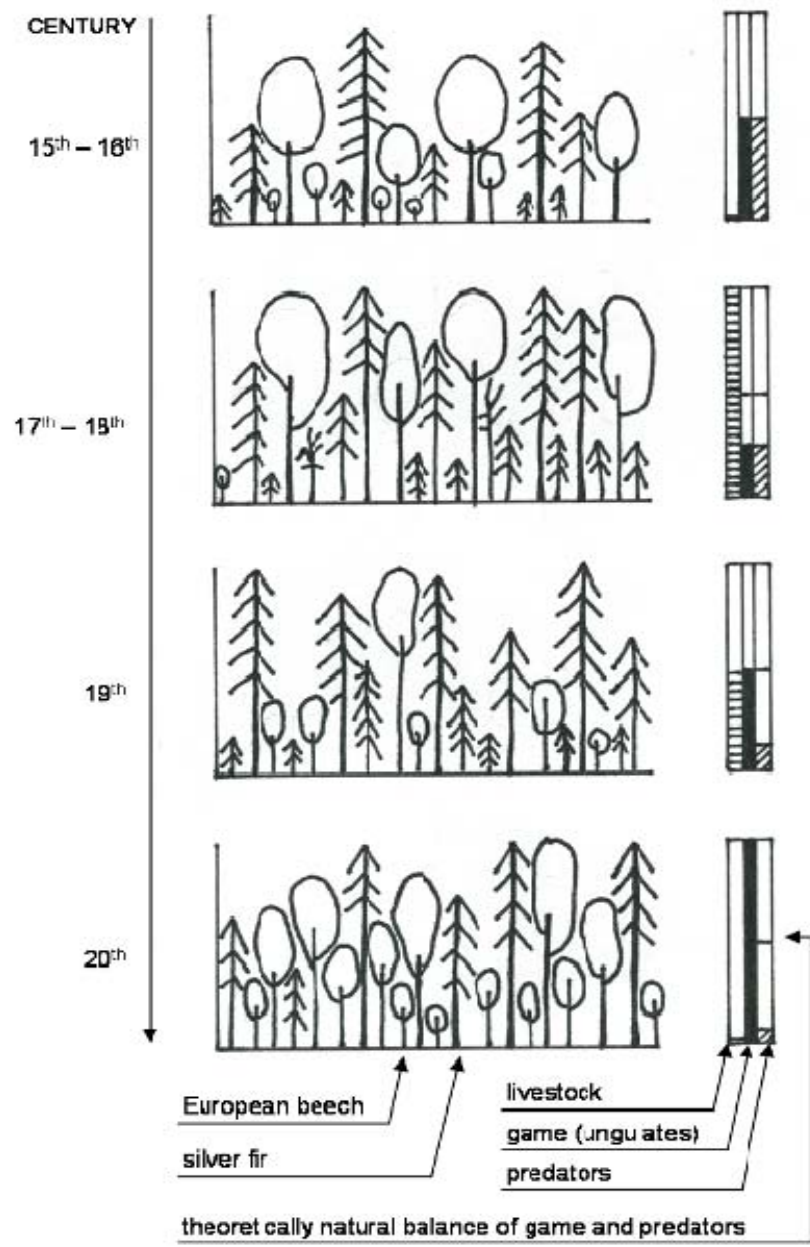
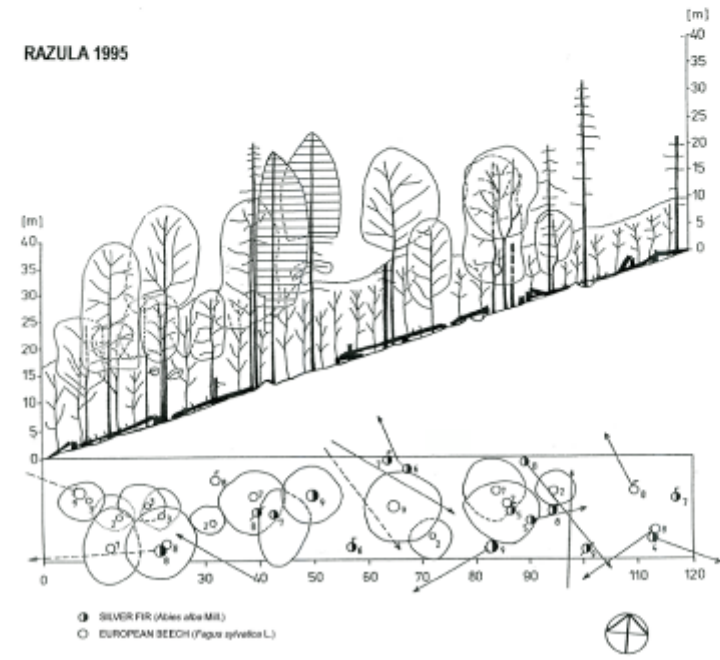
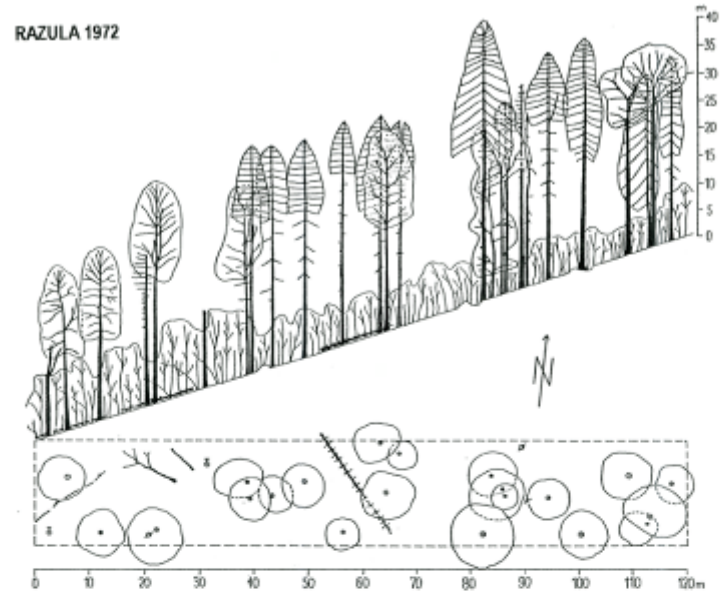
Konec 19.století a 20. století – odumírání „pástevní generace“ jedlí“

- zvyšování stavů zvěře (zejména jelení zvěře)
  - preference okusu jedlových semenáčků
  - predátoři vyhubeni
- tvorba nové vrstvy opadu (bukové listí)
  - buková semena mají zásobní látky aby prorostly vrstvou opadu, jedlová semena nikoliv – jsou úspěšnější na obnaženém podkladu

lepší podmínky pro přirozenou obnovu buku

historie ovlivnění karpatských lesů

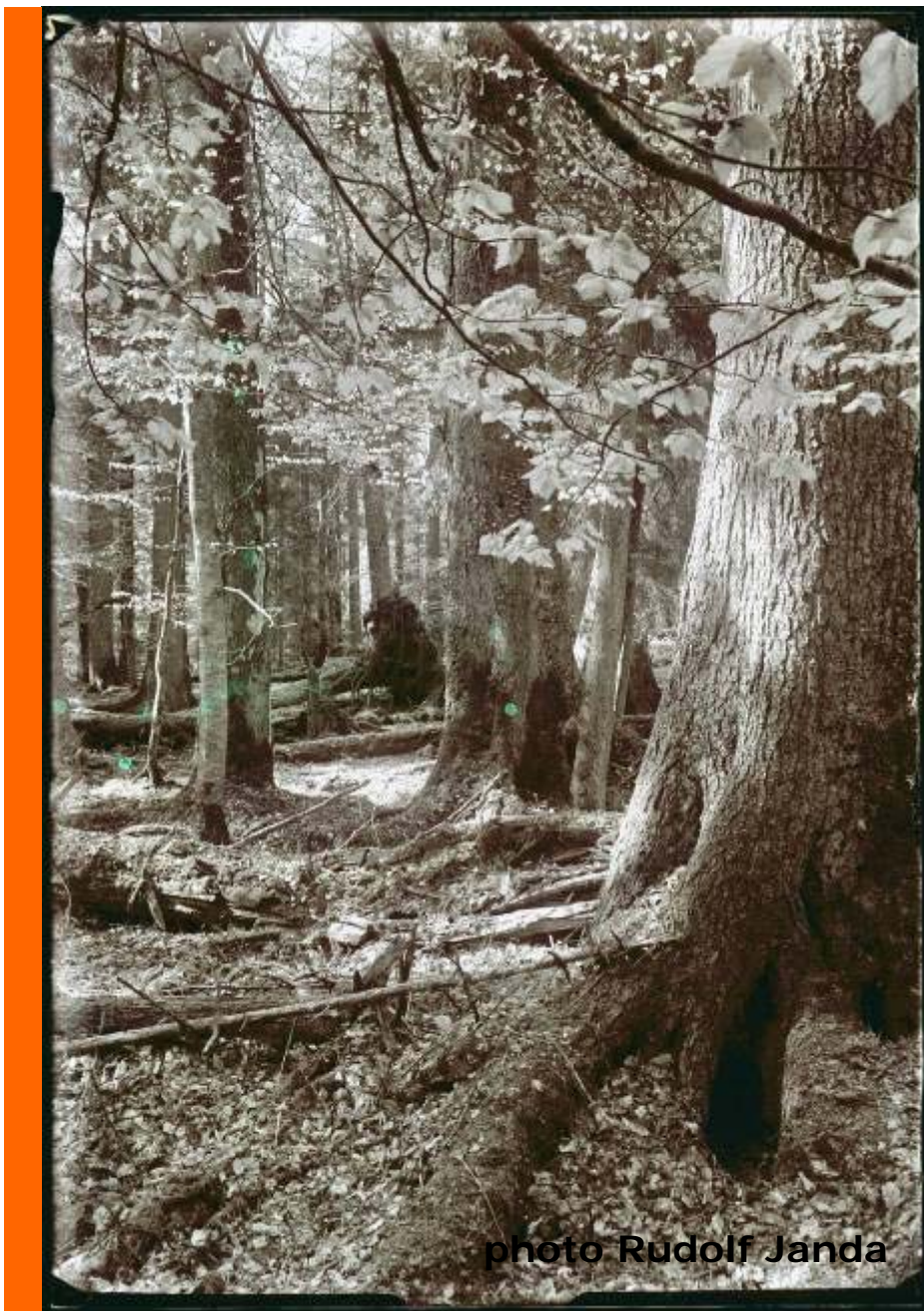
Mionší na počátku 50. let 20. století

photo Rudolf Janda

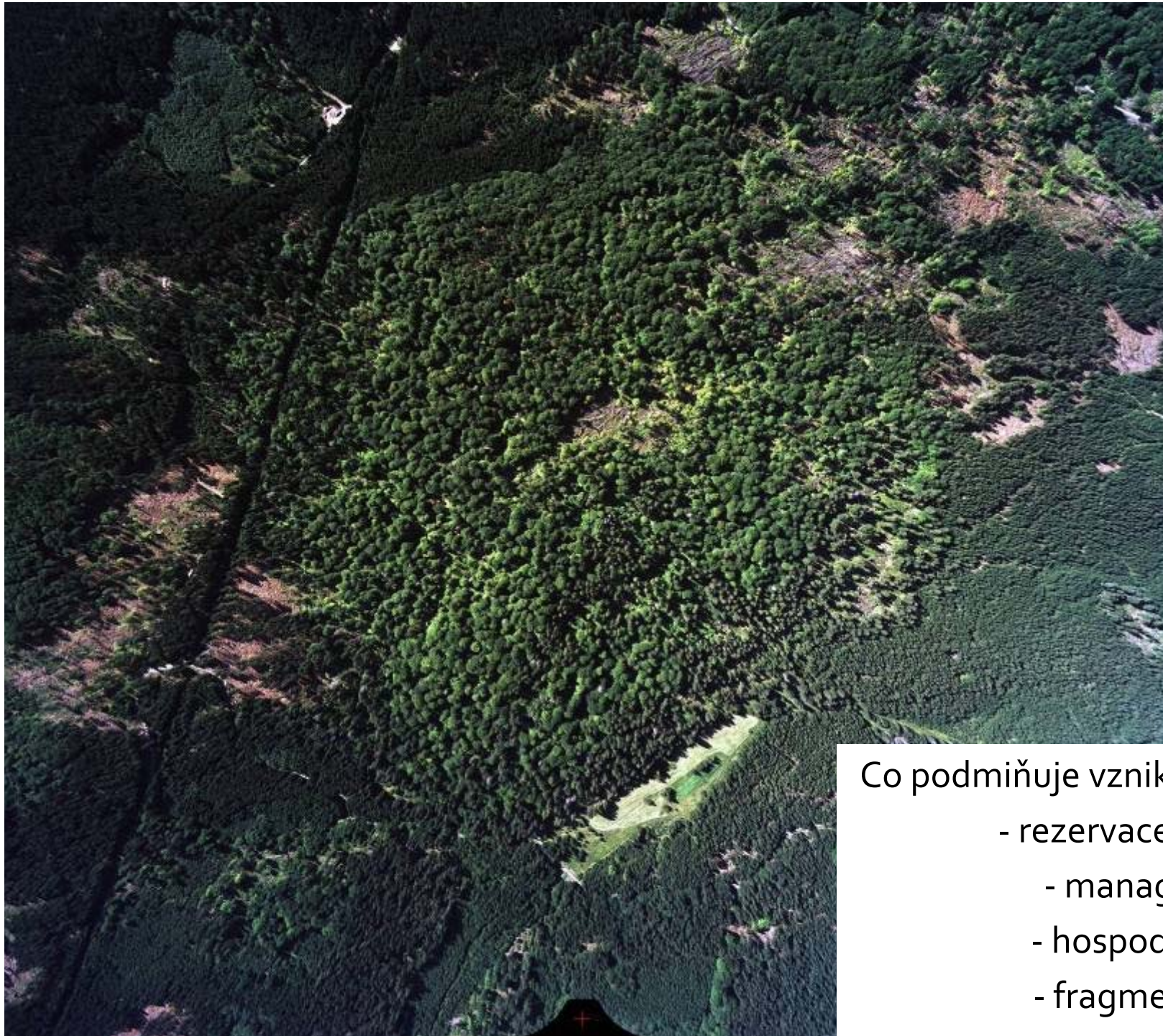

Mionší na počátku 50. let 20. století

- Aktuální stav přirozených jedlo-bukových temperátních lesů je historicky ovlivněn (podmíněn) činností člověka a dosud je patrný i přesto, že se v nich desítky, resp. více než sto let nezasahuje.
- Tato skutečnost nebyla akceptována v posledních 60 letech výzkumu.
- Současnou podobu samovolného vývoje proto nelze interpretovat jako přirozený cyklický vývoj nýbrž jako lineární trend způsobený v minulosti člověkem.
- JAK TEDY ROZHODOVAT O TĚCHTO REZERVACÍCH KDYŽ NAVÍC PLATÍ PRINCIP 3K?

3K =
KLID
KRYT
„KRMENÍ“

Co podmiňuje vznik principu 3K?

- rezervace jsou ostrovy
- management zvěře
- hospodaření v lesích
- fragmentace krajiny

Výměry hodnocených lokalit jsou od 23 do 200 ha.

Jsou to nejlepší jedlo-bukové „pralesy“ v severních Karpatech.

Nutno zodpovědět 2 základní otázky:

Jaký je předmět ochrany?: jedlo-bukový prales

Jaký je cíl ochrany?: umožnit jeho „nerušený“ vývoj

- 1) varianta samovolného (?) vývoje, při níž je možno očekávat, že zůstane zachován předmět ochrany – jedlobukový „prales“

PASIVNÍ MANAGEMENT – eliminace nepřímých lidských vlivů,
zejména nadměrných stavů zvěře

- nutno chránit semenáče jedle proti okusu terminálů a mladé jedince proti loupání
- buď oplotit celé rezervace nebo skupiny zmlazení jedle a nebo jenom vybrané skupiny v terminální fázi stadia optima
- neprovádět žádnou selekci jedinců (uvolňování nadějných stromů apod.)

BUDE NAPLŇOVÁN CÍL OCHRANY?

- 2) varianta samovolného (?) vývoje, při níž je možno očekávat, že zastoupení jedle bude trvale klesat a i když fragmentárně přežije nebude už ovlivňovat vývojovou dynamiku pralesa

tzv. ZERO MANAGEMENT – nedělat vůbec nic

v rezervaci pouze lovit (?)

ZŮSTANE ZACHOVÁN PŘEDMĚT OCHRANY?

VŽDY VOLÍME JEDNO ZE ŠPATNÝCH ŘEŠENÍ!

Lužní „pra“lesy na soutoku Moravy a Dyje
Ranšpurk (22 ha), Cahnov-Soutok (17 ha)

Dříve pastevní lesy, od 30. let 20. století ponechány samovolnému vývoji, předtím zpracování souší

Jsou to nejlepší lužní „pra“lesy v ČR.

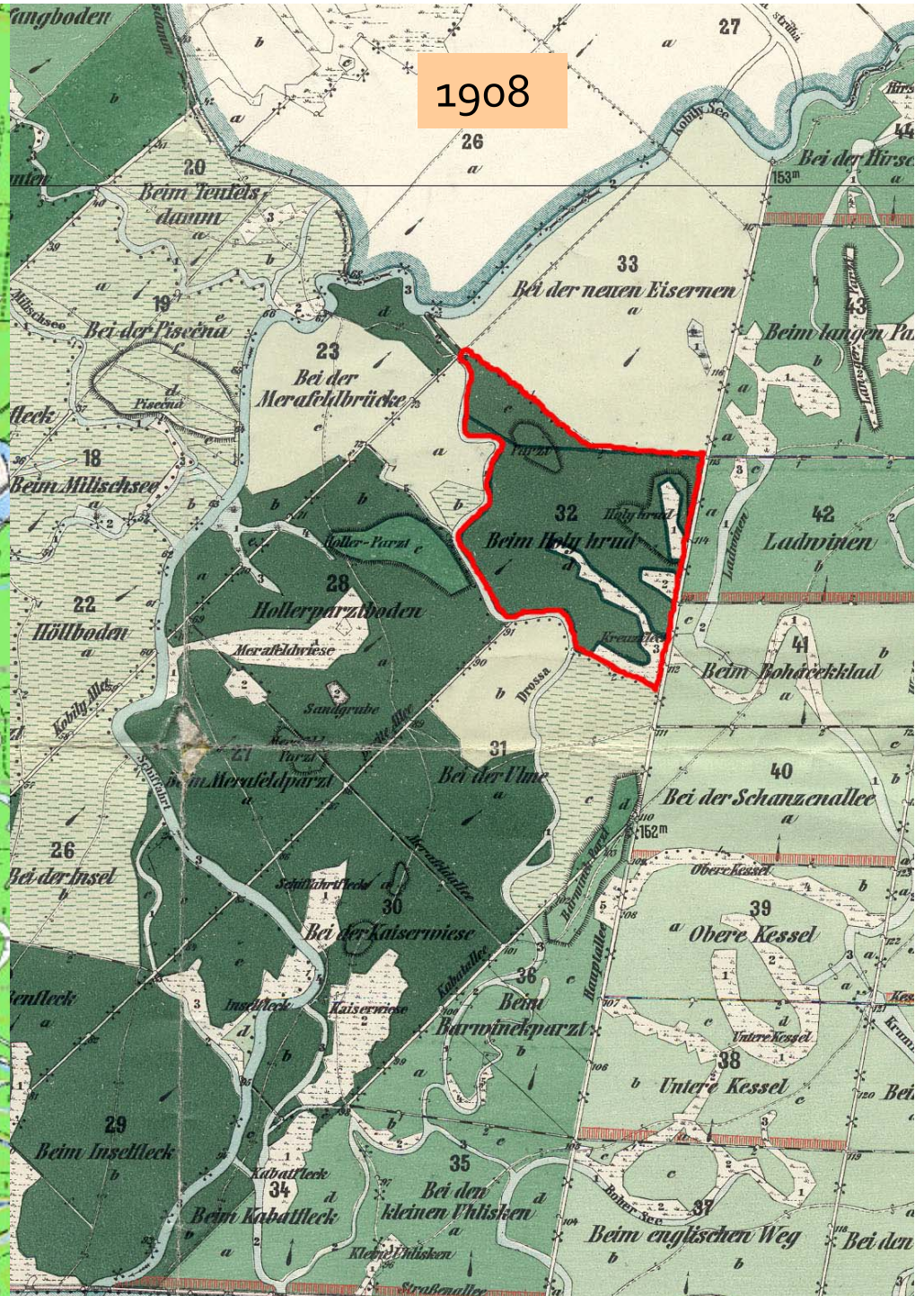
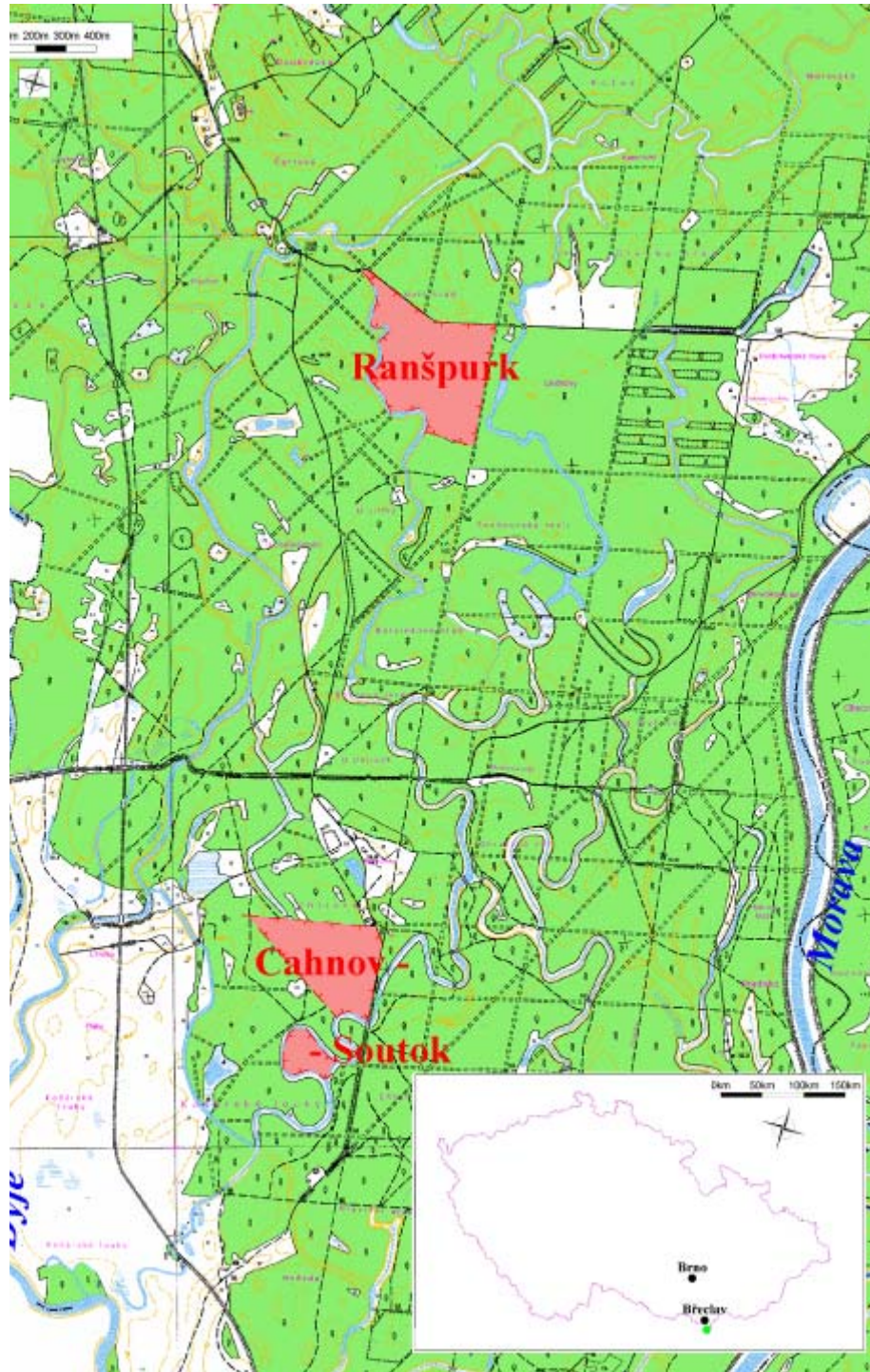
Nutno zodpovědět 2 základní otázky:

Jaký je předmět ochrany?: lužní „pra“les

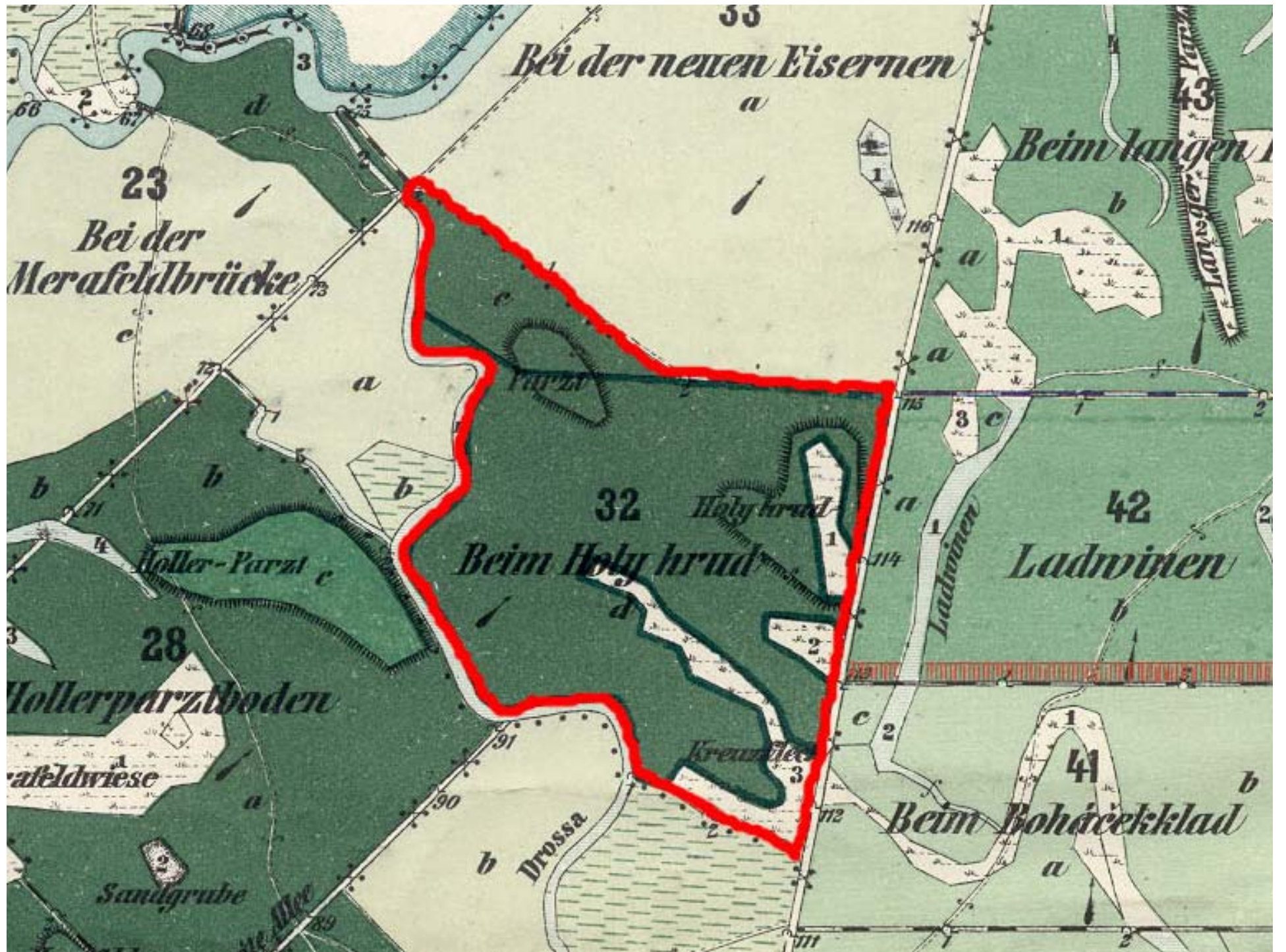
Jaký je cíl ochrany?: umožnit jeho „nerušený“ vývoj

Zasahovat těžbou do samovolného vývoje v případě šíření invazních neofytů?

1994

RANŠPURK

1999

2006

Plotit nebo
neplotit?

Opět volba
jednoho ze dvou
špatných řešení

DEFINICE předmětu a cíle ochrany

- Předmět ochrany
  - ekosystém (jeho samovolný vývoj)
  - druhy (jejich přežití)
  - vybrané společenstvo (fenomén – jeho zachování)
- Cíl ochrany
  - ochrana procesů (samovolný vývoj)
  - ochrana současného (příznivého?) stavu

Podklady pro rozhodnutí

- Analýza stavu:
  - historie ovlivnění člověkem
  - výměra a tvar území
  - současný stav jednotlivých složek prostředí
  - funkčnost ochranného pásma
- Základní rozhodnutí o managementu, který směřuje k dosažení cíle ochrany při zachování předmětu ochrany

Nekončící otázky

- co chceme ponechat samovolnému vývoji (teoreticky můžeme ponechat všechno)?
- minimální plocha pro uplatnění bezzásahového režimu
- ohrožení pro okolí
- možnost návratu (obnovy) old-growth elements?
- biodiverzita versus procesy nebo biodiverzita a procesy?